

Сергеева Г. А.,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземних мов № 1
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ФОНЕТИЧНА ВАРІАНТНІСТЬ АНГЛОМОВНИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ У ТЕРМІНОСИСТЕМІ УКРАЇНСЬКОГО ПРАВА ТА ДИСКУСІЙНІ ПИТАННЯ УКРАЇНСЬКОГО ПРАВОПИСУ

Анотація. У статті здійснено аналіз результатів процесу адаптації англomовних правничих термінозапозичень до фонетичної системи української мови. Зокрема, досліджено випадки вокальних та консонантних субституцій, які породжують фонетичну варіативність через неунормованість правопису іншомовних слів.

Ключові слова: англomовне запозичення, юридична термінологія, фонетична адаптація, терміни-варіанти, правопис іншомовних слів.

Постановка проблеми. Однією з важливих проблем функціонування української мови є унормування українського правопису. Це питання, що має давню історію і тісно пов'язане зі складними історичними умовами існування та розвитку української держави та мови [1, с. 9, 200; 2; 3; 4], тривалий час залишається предметом дискусій у мовознавчому середовищі [5; 2; 6]. Однак, на жаль, за умов тривалого функціонування української мови в умовах бездержавності визначальними у його вирішенні не завжди були наукові чинники [2].

З постановами України як незалежної держави та отриманням українською мовою статусу державної, потреба в єдиному українському правописі стала особливо відчутною [2]. Це було обумовлено насамперед появою «Українського правопису» 1990 р., який, як вважають дослідники, розхитав «тверді підвалини» єдиного правопису, що існував майже без змін з 1946 р., та отриманням доступу до видань української діаспори, які «знову ознайомили читача в Україні з т. зв. «Харківським правописом» 1927–1929 р.» [4, с. 81]. А. Горняткевич зауважує, що після розпаду Радянського Союзу, коли українська літературна мова нарешті отримала можливість вільного розвитку, в Україні «запанувала, до деякої міри, правописна отаманщина» [4, с. 81], що спонукало до скликання правописної комісії, завданням якої було напрацювати єдиний правопис, який би спирався на науковий підхід і однаково позитивно сприймався та був би прийнятним для всіх українців [4; 2].

Однак, дотепер ще існує низка науково-теоретичних проблем та практичних аспектів унормування правопису української літературної мови, щодо вирішення яких у вітчизняній мовознавчій науці на даний час не існує єдиного погляду та не вироблено єдиного підходу [5, с. 87]. До окресленого кола проблемних питань, що викликають зацікавленість науковців і є об'єктом наукового аналізу у багатьох дослідженнях, відноситься проблема унормування правопису іншомовних слів [5, с. 88; 7; 8], деякі аспекти якої досліджено у цій статті на матеріалі англomовних запозичень в українській правничій термінології.

Увага до запозичень у сфері права зумовлена тим, що іншомовні засвоєння у складі термінології права займають досить

важливе місце, хоча основою української правничої термінології є споконвічна українська лексика. Водночас, англomовні запозичення, широке проникнення яких спостерігаємо протягом останніх десятиліть, все ще залишаються найменш дослідженою групою іншомовної лексики у складі української наукової термінології. Отже, на наш погляд, слід приділити увагу дослідженню різних аспектів адаптації саме цієї групи лексичних засвоєнь у системі сучасної української мови.

Зокрема, актуальним є дослідження проблеми формальної, тобто фонетичної, адаптації запозичень з англійської мови, що загострюється дискусією, пов'язаною з унормуванням правопису іншомовних слів в українській мові, яка має довгу історію та, як зазначалося вище, характеризується існуванням різних підходів до її вирішення [7]. Дослідники звертають увагу на те, що невирішеною залишається проблема правопису новітніх англіцизмів [8]. Така ситуація призводить до існування фонетичних термінів-варіантів, що розхитують мовну норму і є негативним явищем для загальноновживаної мови і є зовсім неприпустимими для терміносистеми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить, що в українському мовознавстві є наукові праці, присвячені дослідженню загальнотеоретичних та прикладних аспектів окресленої проблеми. Зокрема, окремі питання, пов'язані з аналізом англomовних запозичень в українській літературній мові, є об'єктом уваги у роботах Л. Архипенко, Я. Голдованського, О. Дьолог, І. Каминіна, Л. Кислюк, Н. Попової, С. Рижикової, С. Руденко, В. Сімонок та інших. Однак, системні дослідження фонетичної адаптації англomовних запозичень в українській мові, зокрема й на новітньому мовному матеріалі, що є результатом переважно прямих мовних контактів в умовах незалежного функціонування української мови як державної, за нашими даними, відсутні.

Мета даної статті – проаналізувати результати фонетичного освоєння іншомовних слів, запозичених у результаті контактування двох неспоріднених мов – англійської та української, а саме англomовних правничих термінозапозичень, виявити фонетичні варіанти, що виникли у результаті пристосування запозичень до фонетичної системи української мови, з'ясувати можливі причини їх появи та визначити форми, яким слід надати пріоритет, на основі відповідності їх правописним нормам мови-реципієнта.

Виклад основного матеріалу. Об'єктом спостереження за процесом пристосування англomовних термінів до фонетичної системи української мови є вокальні та консонантні субституції, тобто заміна іншомовного звука найближчим до нього звуком рідної мови. Процес фонетичної субституції докладно описано у роботах Ю. Жлуктенко, який, спостерігаючи явище фонетичної інтерференції у мові англomовної української ді-

аспори, відзначав, що українці, вживаючи англійські слова у своєму мовленні, знаходили певні відповідності між фонемами двох мов і передавали англійські звуки найбільш подібними українськими фонемами [9, с. 36]. Такий самий процес відбувається, на думку вчених, і під час фонетичної адаптації запозичень до системи мови реципієнта [10, с. 72].

Однак, як зауважує Е. Хауген [11, с. 355], як самому двомовцеві, так і лінгвісту-дослідникові, не завжди ясно, який саме звук рідної мови найближчий до імітованого іншомовного звука, що може бути серед причин встановлення, поряд із простими діафонічними відношеннями, складних діафонічних зв'язків.

Крім того, слід враховувати, що формальна адаптація іншомовного слова до фонетичної системи мови-реципієнта є складним і тривалим процесом, і, як показало проведене дослідження, на відношення двох систем, а таким чином і на оформлення запозичення засобами мови-реципієнта, можуть впливати багато різноманітних чинників, серед яких, зокрема, шлях запозичення, роль мови-посередника, контакти мови-реципієнта з іншими мовами, запозичення слова одночасно з декількох споріднених мов, аналогія та мовна традиція.

Зазначимо також, що характер формальних модифікацій запозичень також зумовлюється особливостями та можливостями двох контактуючих мовних систем, якими і визначаються межі можливих варіантів. Непослідовність передачі одних і тих самих звуків, які знаходяться в однаковій позиції у слові, різними звуками української мови А. Білецький відносить до однієї з негативних рис адаптаційних традицій нашої мови. Більшість негативних рис адаптації запозичених слів в українській мові, на думку дослідника, пояснюються відмінностями фонологічних систем взаємодіючих мов [12, с. 18]. Результати проведеного дослідження свідчать, що саме неадекватність фонетичних систем двох взаємодіючих мов часто зумовлює різні способи засвоєння запозичень на фонетичному рівні, і є однією з причин виникнення фонетичних варіантів запозичених слів у новому мовному середовищі.

Однак, серед причин існування фонетичної варіативності при відтворенні засобами української мови англомовних правничих термінозапозичень є і певна неузгодженість правописних норм передавання звуків мови-джерела, що у свою чергу може спричинити фонетичну варіативність. Саме такі випадки і стали предметом даного дослідження з метою виявити вплив, якщо він є, правописних проблем на результати фонетичної адаптації англомовних запозичень. Зокрема, було здійснено аналіз усіх виявлених фонетичних термінів-варіантів та визначені ті, можливою причиною появи яких є саме неузгодженість норм правопису іншомовних слів.

Серед проблем, на яких наголошують науковці, обговорюючи питання правопису іншомовних слів, у статті вважаємо за доцільне зосередити увагу на основних, на наш погляд, моментах. Зокрема, на засвоєнні англомовних запозичень з голосними /i/ та /i:/. Іншомовні слова з довгим і коротким голосним /i/, запозичені з інших мов, зокрема з німецької, звичайно оформлюються в українській мові фонемами /и/ та /і/ [13, с. 49–50] та передаються на письмі відповідними літерами, що пояснюється впливом орфографічних норм української мови. В українській мові правописні норми, пов'язані з адаптованими на українському мовному ґрунті словами іншомовного походження, за твердженням А. Грищенка [14, с. 94], значною мірою зумовлені тенденцією до відтворення живого звучання. Однак, відповідно

до орфографічних норм, які викладено у редакції Правопису 1993 р., існує кілька типових випадків диференціації орфограм у загальних назвах залежно від фонетичного оточення, початкової або кінцевої позиції у слові.

Так, наприклад, вживання **и** /и/ та **і** /і/ у загальних назвах іншомовного походження регулюється кількома правилами. Зокрема, літера **і**, яка передає на письмі фонему /i/, пишеться: 1) на початку і у кінці слова (ідея, журі); 2) після б, п, в, м, ф, г, к, х, л, н перед наступним приголосним (бізнес, логіка, архів), за винятком деяких давніх запозичень, в яких у тій же позиції пишеться **и** (бурмистер, лиман); 3) після всіх приголосних перед є, я та й (діалектика, аудієнція). Написання літери **и** у загальних назвах іншомовного походження регулюється так званним правилом дев'ятки, за яким після приголосних д, т, з, с, ц, ж (дж), ч, ш, р перед наступним приголосним, крім й, пишеться літера **и** на позначення фонему /и/.

У правничих термінах, запозичених з англійської мови, більшість слів із цими фонемами зазнала субституції відповідно до норм української орфографії, зокрема /i/ та /i:/ → /и/ за правилом дев'ятки, наприклад:

1) /i/ → /и/ : *assistance* – *асистанс*; *verdict* – *вердикт*; *discount* – *дисконт*; *derelict* – *депулькт*; *leasing* – *лізинг*;

2) /i:/ → /и:/ : *green card* – *грин-кард*; *time sheet* – *таймшут*; *freehold* – *фригольд*.

Вищезгаданим правописним нормам української мови також цілком відповідає фонетична трансформація англійських голосних /i/ та /i:/ → /і/, наприклад:

1) /i/ → /і/ : *business* – *бізнес*; *bill* – *біль*; *dominion* – *домініон*; *domicile* – *доміциль*; *dumping* – *демпінг*;

2) /i:/ → /і:/ : *impeachment* – *імпічмент*; *leasehold* – *лізгольд*; *leasing* – *лізинг*.

Проте слід зазначити, що у застосуванні правил правопису **и** та **і** у словах іншомовного походження під час відтворення англійських голосних /i/ та /i:/ українськими фонемами /и/, /і/ спостерігається певна непослідовність. Нами виявлено декілька слів, в яких у процесі субституції спостерігається відхилення від правил української орфографії. У словах *bailliff* – *бейлїф*, *dismissal* – *дисмїсл*, де англійська /i/ повинна була замінитися фонемою /i/, відбулася субституція /i/ → /и/. Хоча в інших термінах у подібній позиції після **м** та **л** /i/ → /і/, наприклад: *derelict* – *депулькт*, *dominion* – *домініон*, *leasing* – *лізинг*. Однією з причин такого передавання може бути певна подібність між англійською короткою /i/ та українською фонемою /и/, яка відчувається на слух, оскільки їх артикуляція в обох мовах досить близька.

Слід зазначити, що у зв'язку з непослідовністю передавання цієї фонему в українській мові, певні розбіжності спостерігаються також щодо застосування на практиці правила дев'ятки, про що свідчить освоєння термінів *up-tick* – *ан-мік* та *dawn-tick* – *даун-тїк*, в яких фонема /i/, знаходячись в однаковому фонетичному оточенні, зазнала субституції двома різними звуками. А це викликає появу фонетичних варіантів у правничій термінології. Так, наприклад, англійський термін *dealer*, має два варіанти: *дулер* – *ділер*. Перший варіант з'явився, як ми вважаємо, унаслідок дотримання двомовцем, який вперше вводив цей термін в україномовне середовище, правописних норм української мови (правила дев'ятки), а другий – як наслідок дотримання вимовних норм першоджерела, оскільки вимова українського монофтонга /i/ нагадує другу фазу артикуляції англійського дифтонгоїда /i:/, і, можливо, впливу російської мови (рос. мова: дилер). Подіб-

на формальна неусталеність спостерігається також у терміні *forfeiting*: *форфейтинг* – *форфейтинг*.

Щодо правила дев'ятки, то деякі учені вважають, що вимова і написання «и» /и/ на місці етимологічного /і/ спотворює правильну вимову та не має під собою жодного наукового ґрунту [15; 16, с. 79]. М. Вакулєнко з цього приводу навіть зауважує, що «розширене трактування «правила дев'ятки» призводить до витіснення букви «і» з української абетки, що науково не виправдано» [16, с. 80], і пропонує у нових запозиченнях дотримуватись першоджерела, зокрема вважати нормативним термін *ділер*. Наше ж дослідження показало, що кількісно переважають запозичення, у яких довга та коротка фонема /і/ оформлюється українською голосною /и/, яка відтворюється на письмі літерою «и», тому навряд чи можна говорити про витіснення літери «и». До того ж формальний варіант *дилер* відповідає нормам чинного українського правопису, зазнав повного формального освоєння і, вважаємо, повинен вживатися в українській правничій термінології як нормативний.

За спостереженням дослідників, чіткого унормування також потребує відтворення англійського приголосного [w] [7], який за артикуляцією подібний до українського сонанта [в], хоча при вимові цього приголосного в англійській мові губи значно більше округлюються і випинаються вперед, як для вимови українського звука [у]. Мабуть, через це англійську фонему /w/ в українській мові іноді передають фонемою /у/, наприклад: *уікенд*, *уотергейт*. Але у нашому дослідженні такі випадки не зафіксовані і загальною тенденцією передавання фонему /w/ у правничих термінах, запозичених українською мовою з англійської, є її субституція українською /в/, наприклад: *warrant* – *варант*; *goodwill* – *гудвіл*; *switch* – *світч*; *swift* – *свіфт*; *swop* – *своп*. До речі, у словах, де у мові-джерелі графема “w”, відповідно до орфоепічних норм англійської мови, позначає нуль звука, вона також не відтворюється графічними засобами української мови. Це можна пояснити відтворенням на україномовному ґрунті фонемного складу цих запозичень: *underwriter* – *андерайтер*; *underwriting* – *андерайтинг*.

На особливу увагу заслуговує дослідження особливостей фонетичного освоєння українською мовою англійських термінів з приголосними /g/ та /h/, оскільки правила правопису іншомовних слів з цими фонемами є досить розмитими, нечіткими та непослідовними [7]. Історія графічного та фонетичного відображення фонему /g/ у словах іншомовного походження на українському ґрунті тісно пов'язана з історією літери г у нашій мові. Літера г на позначення проривного приголосного [r] у 1933 році була вилучена з українського алфавіту і, таким чином, в українській мові для позначення цього звука тривалий час навіть не було окремої літери. І, хоча згідно з новим (1996 р.) «Правописом української мови», літера г для позначення проривного задньоязикового звука була повернута в український алфавіт, проте в українському мовознавстві й досі немає єдиної думки щодо фонематичності звука [r]. Так, слабке протиставлення іншим фонемам української мови, можливість заміни його фарингальним [r] у вимові частини українців і тенденція до такої заміни, що існує у полтавсько-київському діалекті, дають підстави Л. Прокоповій [17, с. 112] заперечувати фонематичність приголосного [r], а отже і потребу позначати його на письмі відповідною літерою. Однак, на думку О. Пономарева [1, с. 19], літера г, яка позначає відповідний звук, необхідна для розрізнення на письмі й у вимові багатьох слів, таких як *гніт* і *гніт*, *грати* і *грати*, *гулі* і *гулі* та ін., що свідчить про

наявність протиставлень та смислорозрізняювальної функції у приголосного [r] і доводить його фонематичність.

За спостереженнями В. Перебийніс [18], які хронологічно відносяться до 70-х рр., в українській мові спостерігалось постійне звуження сфери застосування фонему /t/, що, можливо, відбувалося через тривалу відсутність в українській абетці літери на його позначення. Саме з цієї причини до недавнього часу англійська фонема /g/ в англійських термінах послідовно передавалася фонемою /г/ та відтворювалася на письмі відповідно літерою г, що зафіксовано у словниках, наприклад: *grant* – *грант*; *inauguration* – *інаугурація*; *goodwill* – *гудвіл*; *hooligan* – *хуліган*. Хоча у словниках початку ХХ століття ці ж англійські терміни зафіксовані з літерою г на позначення англійської приголосної /g/: *інаугурація*, *хуліган*. З поновленням літери г в українській мові спостерігається більш активне вживання позначуваного нею звука, до того ж часто недоречно. Як зазначають укладачі Словника економічних термінів (1997) [19, с. 4], це викликано тим, що правила вживання цієї літери ще до кінця не розроблені, а критерії вибору між літерами «г» та «r» досить розмиті.

Однак, якщо у передаванні іншомовних термінів дотримуватись вимови мови-джерела, то англійську фонему /g/ слід передавати українською проривною /т/, оскільки ці приголосні в англійській і українській мовах творяться аналогічно, і, до того ж, в українському алфавіті є графічне позначення фонему /т/. Таким чином, субституція англійської /g/ українською фонемою /т/ не суперечить, як нам здається, фонологічній природі української мови, хоча у досліджених нами запозичених правничих термінах ця англійська фонема послідовно передається фарингальною /г/. Таке передавання цього англійського звука зумовлено мовною традицією, що склалася за час тривалої русифікації.

Подібне спостерігається і при трансформації англійських термінів з фонемою /h/. В українській мові ця фонема встановлює складні діафонічні зв'язки конвергентного характеру з двома українськими фонемами /г/ та /х/, наприклад: /h/→/г/ : *home rule* – *гомрул*; *leasehold* – *лізгольд*; *freehold* – *фригольд*; /h/→/х/ : *hijacker* – *хайджекер*; *hijacking* – *хайджекін*; *hacker* – *хакер*; *deck holder* – *декхолдер*; *know-how* – *ноу-хау*. При цьому у деяких випадках спостерігається виникнення фонетичної варіантності: *hedge* – *хедж* – *гедж*; *hiring* – *хайринг* – *гайринг*.

Слід зауважити, що передавання в українській мові іншомовної придихової фонему /h/ українською задньоязиковою /х/, зокрема у давніх запозиченнях, зумовлено, очевидно, впливом російської мови, де аналізованому англійському звукові відповідає лише фонема /х/, оскільки там немає фрикативної /г/, а є лише фонему /т/ і /х/. В українській же мові англійській фонемі /h/ відносно відповідає фарингальний /г/, тому вимова /х/ на місці етимологічного /h/ лише наслідує російську практику передавання цього звука, не маючи під собою жодних мовних підстав. О. Пономарів вважає таке передавання фонему /h/ помилкою проти української фонетики й вимови [1, с. 20]. Тому у багатьох дослідженнях пропонується у новіших запозиченнях придихання /h/ всюди передавати через /г/, особливо у запозиченнях з англійської мови, а на місці етимологічного /g/ вживати /т/. Наше дослідження фонетичної трансформації англіцизмів, до складу яких уходить фонема /h/, на ґрунті української мови й порівняння артикуляційно-акустичних характеристик англійської та відповідних українських фонем дає підстави погодитися з вищезгаданими думками науковців та пропонувати як нормативні терміни *гедж* та *гайринг*.

Англомовні правничі терміни з подвоєними приголосними на ґрунті української мови звичайно передаються однією приголосною фонемою: *barratry* – *барампія*; *business* – *бізнес*; *warrant* – *варант*; *goodwill* – *гудвіл*; *call* – *кол*; *common law* – *комен ло*; *corroboration* – *короборація*; *corruption* – *корупція*. Це повністю відповідає їх оригінальній вимові, оскільки подвоєні приголосні в англійській мові позначають одну фонему, що також відповідає й нормам української орфоєпії.

Винятками з цього правила є терміни *білль*, *білль-брокер*, *джоббер*, *лоббі*, які могли бути запозичені через російське посередництво, про що свідчать варіанти цих термінів *біл*, *біл-брокер* та *лобі*, зафіксовані у «Словнику чужомовних слів» (1932). Термін *біл* міг бути запозичений українською мовою Західної України через посередництво польської мови, пор. польськ. *bil*. Іншим чинником, який міг уплинути на появу цих фонетичних варіантів, є, можливо, їх запозичення різними шляхами. Зокрема, терміни з подвоєними приголосними були, очевидно, запозичені писемним шляхом, оскільки мовець відтворив українською мовою їх графемний склад, про що свідчать і терміни *біл*, *біл-брокер*, *рек-джобінг*, *лобі*, *лобіст*, *лобізм*, де збережено вимову прототипу.

Висновки. Здійснений аналіз адаптації англомовних правничих термінозапозичень на фонетичному рівні системи сучасної української мови в основному підтвердив існування проблем з унормування правил правопису, що стосуються іншомовних слів взагалі. Дослідження фонетичних субституцій у процесі засвоєння англомовних юридичних термінозапозичень, серед іншого, показало, що спостерігається тенденція до поступового відходу від впливу російськомовних адаптаційних традицій та відновлення орієнтації на відповідність фонемного складу англомовних запозичень нормам української мови. Мова – живий організм, який розвивається і змінюється під впливом у тому числі і мовного узусу. Отже, при унормуванні правописних правил слід враховувати не тільки історичний чинник та мовну традицію, а й реальну мовну практику, тобто надавати перевагу тому з варіантів, який є більш поширеним у середовищі мовців, якщо він, звичайно, не порушує принципово важливі мовні норми. Однак, очевидно, що ця проблема потребує подальшого окремого глибокого й системного дослідження.

Література:

1. Пономарів О. Культура слова: Мовностилістичні поради : [навч. посібн.] / О. Пономарів. – К. : Либідь, 1999. – 240 с.
2. Німчук В. Сучасні проблеми українського правопису / В. Німчук // Літературна Україна. – 2001. – 11 січ.; Український правопис. Проект найновішої редакції. – К., 1999.
3. Гузар О. Лінгвістичний аспект унормування українського правопису / О. Гузар // Про український правопис та проблеми мови : зб. доповідей мовної секції 16-ї річної конф. укр. проблематики, 20-25 черв. 1997 р., Урбана-Шампейн, Ілл. – Л. : Літопис, 1997. – С. 71-80.
4. Горняткевич А. Новий український правопис / А. Горняткевич // Про український правопис та проблеми мови: зб. доповідей мовної секції 16-ї річної конф. укр. проблематики, 20-25 черв. 1997 р., Урбана-Шампейн, Ілл. – Л. : Літопис, 1997. – С. 81-86.
5. Коць-Григорчук Л. Задля єдиного українського правопису / Л. Коць-Григорчук // Про український правопис та проблеми мови : зб. доповідей мовної секції 16-ї річної конф. укр. проблематики, 20-25 черв. 1997 р., Урбана-Шампейн, Ілл. – Л. : Літопис, 1997. – С. 87-95.
6. Моргалік В. Відображення правописних проблем у мовленні українських тележурналістів / Віталій Моргалік. [Електро-

- ний ресурс] – Режим доступу: <http://journlib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=2055>
7. Зубков М. До проблеми унормування запозичень / Микола Зубков // Проблеми української термінології: міжнар. наук. конф., 27-29 верес. 2012 р. : зб. наук. пр. – Л., 2012. – С. 3-5.
 8. Дьолог О.С. Новітні англіцизми – збагачення чи засмічення української мови? / О.С. Дьолог // Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Мовознавство. [Електронний ресурс] – Режим доступу: movoznavstvo.com.ua/зміст-журналу/мовознавство-2007/том-1-2007/новітні-англіцизми-збагачення-чи-за.
 9. Жлуктенко Ю. О. Українсько-англійські міжмовні відносини: Українська мова у США і Канаді / Ю. О. Жлуктенко. – К. : Вид-во Київськ. ун-ту, 1964. – 168 с.
 10. Пономарів О. Д. Стилістика сучасної української мови : [підруч.] / О. Д. Пономарів. – Тернопіль : Навч. кн. – Богдан, 2000. – 248 с.
 11. Хауген Э. Процесс заимствования / Э. Хауген // Новое в лингвистике. – М. : Прогресс, 1972. – Вып. VI: Языковые контакты. – С. 344–382.
 12. Білецький А. О. Адаптація давньогрецького ономастикону в східнослов'янських мовах / А. О. Білецький // Іноземна філологія. – Львів, 1971. – Вып. 24. – С. 17–23.
 13. Лисенко О. А. Освоєння німецькомовних запозичень в українській науково-технічній термінології : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / Лисенко Олена Анатоліївна. – Х., 1999. – 170 с.
 14. Сучасна українська літературна мова : [підруч.] / за ред. А. П. Грищенка. – К. : Вища школа, 1997. – 493 с.
 15. Огієнко І. І. Український стилістичний словник : [Підручна книга для вивчення української літературної мови] / І. І. Огієнко. – Львів : Вид-во Укр. книгарні, 1924. – 496 с.
 16. Вакулєнко М. Про переклад та запозичення чужомовних слів / М. Вакулєнко // Вісн. НАН України. – 1995. – № 11 – 12. – С. 78–81.
 17. Прокопова Л. Приголосні фонемні сучасної української літературної мови / Л. Прокопова. – К. : Вид-во Київськ. ун-ту, 1958. – 112 с.
 18. Перебийніс В. Кількісні та якісні характеристики фонем сучасної української літературної мови / В. Перебийніс. – К. : Наук. думка, 1970. – 272 с.
 19. Словник-посібник економічних термінів: Рос.-укр.-англ. / [О. М. Дрозд, В. В. Дубічинський, А. С. Д'яков та ін.]; за ред. Т. Р. Кияка. – К. : KM Academia, 1997. – 264 с.

Сергеева Г. А. Фонетическая вариантность англоязычных заимствований в терминотерминологии украинского права и дискуссионные вопросы украинского правописания

Аннотація. В статті здійснено аналіз результатів процесу адаптації заимствованих англоязычних юридических термінів в фонетическій системі українського языка. В частности, исследованы случаи вокальных и консонантных субституций, которые приводят к возникновению фонетической вариативности по причине неунормированности правописания иноязычных слов.

Ключевые слова: англоязычное заимствование, юридическая терминология, фонетическая адаптация, термины-варианты, правописание иноязычных слов.

Serhieieva H. Variant forms of the English loan words in the system of the Ukrainian law terminology and controversial issues of the Ukrainian language orthography

Summary. The article deals with analysis of the results of the English loan law terms adaptation to the phonetic system of the Ukrainian language, in particular vowel and consonant substitutions were studied in terms of arising of variant forms in the Ukrainian law terminology due to the lack of clear and precise rules of loan words spelling.

Key words: English loan word, law terminology, phonetic adaptation, variant forms of terms, loan words spelling rules.